

တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်၏ ရသစာတမ်း ရေးဟန်

ဖြူဖြူငြိမ်းသွယ်*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် ကံ့ကော်မြိုင်စာတမ်းစာအုပ်တွင် တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန် ရေးသားခဲ့သော ‘ဆားဒယ်’ ရသစာတမ်းကို လေ့လာထားသော စာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်တစ်ရပ်ဖြစ်သော စာပေတန်ဖိုး မြင့်မားလာစေရန်နှင့်အတူ ရသစာပေတစ်ရပ်ကို ကိုယ်တိုင် ဖန်တီးချင်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် ရေးဟန်ပညာရှုထောင့်မှ သုတေသနပြုကာ စနစ်တကျ ဖော်ထုတ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာရာတွင်လည်း ဦးစွာ စာရေးသူ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ ရသစာပေ၏ သဘောသဘာဝ၊ ရေးဟန်ပညာတို့ကို မိတ်ဆက်မှု တင်ပြထားပါသည်။ ထို့နောက် စာရေးသူ၏ရေးဟန်ကို လေ့လာရာတွင် စာပေ အသိ၊ စာသားအရှိပေါ် အခြေခံ၍ စကားအသုံးအနှုန်းဟန်၊ ဝါကျဖွဲ့ဟန်၊ စာပိုဒ်ဖွဲ့ဟန်၊ စာတစ်ပုဒ်လုံး၏ ထူးခြားသောဟန်များနှင့်အတူ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက် ဟူ၍ ရေးဟန်ပေါ်လွင်စေရန် တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် တင်ပြထားပါသည်။ ဤသို့ လေ့လာခြင်းဖြင့် မြန်မာ့အမွေအနှစ် ထိန်းသိမ်းမှု၊ မြန်မာစာပေ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှု၊ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုတို့ကို ရည်ရွယ်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ - ရသစာတမ်း၊ ရေးဟန်ပညာ၊ စကားအသုံးအနှုန်း၊ ဝါကျဖွဲ့ဟန်၊ စာပိုဒ်ဖွဲ့ဟန်၊ ထူးခြားသောဟန်များ။

နိဒါန်း

ကံ့ကော်မြိုင်စာတမ်းစာအုပ်သည် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်နယ်မြေမှ စာရေးဆရာ တို့၏ ဆန်းသစ်သော အနုပညာလက်ရာတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ ကံ့ကော်မြိုင်စာတမ်း များသည် တစ်ချိန်က အလယ်တန်း၊ အထက်တန်းနှင့် တက္ကသိုလ်တန်းများတွင် ပြဋ္ဌာန်းချက်အဖြစ် နေရာယူခဲ့သည်။ ယခုတိုင်တည်း နေရာယူထားဆဲပင် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ စာဖတ်သူအများ၊ လေ့လာသူအများ၊ စာပေပညာရှင်အများ အစဉ်အဆက် နှစ်ခြိုက်လက်ခံလာကြသည်မှာ ကံ့ကော်မြိုင်စာတမ်းစာအုပ်တွင် ပါဝင်ရေးသားခဲ့ ကြသော စာရေးဆရာတို့၏ ထူးခြားဆန်းသစ်သော ရေးဟန်နှင့် ခံစားမှုအတွေးအမြင် တို့ကြောင့်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစာရေးဆရာတို့အနက် တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်သည်လည်း တစ်ဦး အပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။ ကံ့ကော်မြိုင်စာတမ်းတွင် တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်၏ ဆန်းသစ်သော အရေးအသားကို ထူးခြားစွာ တွေ့ရှိရပါသည်။

* ဒေါက်တာ၊ လက်ထောက်ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်

ဤကဲ့သို့ ကံကော်မြိုင်စာတမ်းစာအုပ်မှ တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်၏ ရသစာတမ်း ရေးဟန်ကို ပြောဟန်၊ ရေးဟန်ပညာ နည်းနာနိဿယ အသုံးပြုပြီး သုတေသနပြု တင်ပြခြင်းဖြင့် မြန်မာစာပေ တိုးတက်မြင့်မားရေးအတွက် အထောက်အကူပြုနိုင် လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

၁။ စာရေးသူ၏အတ္ထုပ္ပတ္တိ အကျဉ်းချုပ်

တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်ကို ၁၉၃၉ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် ပဲခူး တိုင်းဒေသကြီး၊ သနပ်ပင်မြို့နယ် ကမာစကျေးရွာနေ အဖ ဦးအောင်သန်းဝင်း၊ အမိ ဒေါ်သန်းကြည်တို့မှ ဖွားမြင်သည်။ အမည်ရင်းမှာ ဦးဝင်းမြင့် (ခေါ်) ဦးဝင်းဆွေ ဖြစ်သည်။

၁၉၅၆ ခုနှစ်တွင် တက္ကသိုလ်ဝင်းစာမေးပွဲကို ပဲခူးမြို့ အစိုးရအထက်တန်းကျောင်းမှ အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် ဆက်လက်ပညာသင်ယူခဲ့ရာ ၁၉၅၈ ခုနှစ်တွင် ဥပစာ အပိုင်း(ခ)တန်း၌ မြန်မာစာ ပထမ ရရှိပြီး ၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် သာဒိုးအောင်ဆုကို ရရှိခဲ့သည်။

၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဝိဇ္ဇာ(အထွေထွေဂုဏ်ထူးတန်း)ကို ဒုတိယတန်း၊ ပထမ အဆင့်မှ အောင်မြင်ပြီး မော်လမြိုင်ကောလိပ်၊ မြန်မာစာဌာနတွင် နည်းပြဆရာ အဖြစ် စတင်အမှုထမ်းသည်။

၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ ပီကင်းမြို့တော် နိုင်ငံခြား သိပ္ပံကျောင်း၌ ဧည့်ပါမောက္ခအဖြစ် ၂ နှစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန၌ တွဲဖက်ပါမောက္ခ၊ ဌာနမှူး တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် အငြိမ်းစားယူခဲ့သည်။ ဆက်လက်ပြီး ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန၌ ပါရဂူ သင်တန်းသားများကို စာပေပို့ချခဲ့သည်။

၁၉၅၉ ခုနှစ် မတ်လတွင် စာပေ စတင်ရေးသားခဲ့သည်။ ၁၉၆၈ ခုနှစ်တွင် ခေတ်သစ်ကဗျာ မိတ်ဖွဲ့စာအုပ်ဖြင့် အမျိုးသားစာပေ၊ စာပဒေသာဆုကို ရရှိခဲ့သည်။ ဂန္ထဝင်ဝတ္ထုများ၊ စွန့်စားခန်းများကို အောင်ခန့် ကလောင်အမည်ဖြင့် မြန်မာပြန်ဆို ခဲ့သည်။ ၁၉၆၈ ခုနှစ်တွင် ရဲသွေးနီနီ ဘာသာပြန်ဝတ္ထုဖြင့် အမျိုးသားစာပေ၊ ဘာသာပြန်ဆုကို ရရှိခဲ့သည်။

တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်သည် ၁၀-၁၀-၂၀၁၇ အချိန်တွင် ကွယ်လွန်သည်။

၂။ အလေ့လာခံရသောစာတမ်း အကျဉ်းချုပ်

ဆားဒယ် ရသစာတမ်းသည် (၁၉၆၄) ခုနှစ်၊ ကံ့ကော်မြိုင်စာတမ်းစာအုပ်ပါ ရသစာတမ်းများအနက် စာတမ်းတစ်စောင်ဖြစ်ပြီး စာရေးသူက သူ့ဘဝအကြောင်း တစ်စုံတစ်ရာစာတမ်းကို ဇာတ်ကြောင်းပြန်ထားသော ရေးဟန်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။ စာရေးသူသည် ငယ်စဉ်က ဆားဒယ်စီး၍ ပျော်ခဲ့ရသည်။ ဆားဒယ်စီး၍ မြုပ်ခဲ့ ပေါ်ခဲ့ ရသည်။ လူးခဲ့ လိမ့်ခဲ့ရသည်။ ချာချာလည်ခဲ့ရသည်။ သို့သော် ပျော်သည်။ ရွှင်သည်။ ကြည်နူးမိသည်။ အားမာန်အပြည့် ရှိသည်။ မိမိဆားဒယ်ကို ကျော်၍သွားသော ဗောက်တူလှေများကိုလည်း အပြုံးမပျက် လက်ပြု၍ပင် နှုတ်ဆက်လိုက်သေးသည်။ စိတ်ဓာတ်မကျဘဲ မိမိရည်မှန်းရာ ပန်းတိုင်သို့ အရောက်သွားခဲ့သည်။ အချိန်တန် အရွယ်ရောက်၍ လူလားမြောက်သောအခါ ပညာအသင့်အတင့်ဖြင့် တာဝန်အဆင့်ဆင့် တို့ကို ထမ်းဆောင်ရပြန်သည်။ သမုဒ္ဒရာဝမ်းတစ်ထွာအတွက် ရုန်းကန်လှုပ်ရှားရ ပြန်သည်။ ထိုကဲ့သို့ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရာတွင်လည်း မိမိနှင့် တန်းတူရည်တူ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များမှာ မိမိလောက် မကြိုးစား၊ မဆောင်ရွက်ပါဘဲနှင့် ရည်မှန်းချက် ပြည့်ဝ၍ အောင်မြင်မှုများ ရကြသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် မိမိဘဝကို အလိုမကျ အားမရ ဖြစ်ခဲ့ရသလို မိမိကို ကျော်တက်သွားသူများကိုလည်း မကျေမနပ် ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ထိုအခါ ငယ်စဉ်က ဆားဒယ် စီးခဲ့ရသည်ကို တစ်စတစ်စ ပြန်မြင်ယောင်မိသည်။ သို့မှသာ အားသစ်တို့ ဝင်လာသည်။ စိတ်သစ်တို့ ဝင်လာ သည်။ ကိုယ့်ဘဝကိုယ် အားမငယ်ဘဲ ရုန်းကန်ကြိုးစားတော့မည်ဖြစ်ကြောင်း ရေးဖွဲ့ ထားပါသည်။

၃။ လေ့လာမှုနယ်ပယ်ကန့်သတ်ချက်

တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်သည် ကံ့ကော်မြိုင်စာတမ်းစာအုပ်တွင် ‘ဗမာ့စွန်၊ မိဖြူ၊ ဆားဒယ်’ ဟူ၍ ရသစာတမ်း (၃)ပုဒ် ရေးသားခဲ့သည်။ တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်၏ ရသစာတမ်း (၃)ပုဒ်အနက် ‘ဆားဒယ်’ ရသစာတမ်း တစ်ပုဒ်တည်းကိုသာ ရေးဟန် ပညာရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ တင်ပြရာတွင်လည်း စာပေအသိ၊ စာသားအရှိပေါ် အခြေခံ၍ စကားအသုံးအနှုန်းဟန်၊ ဝါကျဖွဲ့ဟန်၊ စာပိုဒ်ဖွဲ့ဟန်၊ စာတစ်ပုဒ်လုံး၏ ထူးခြားသောဟန်များနှင့် စာတစ်ပုဒ်လုံးအပေါ် သုံးသပ်ချက် ဟူ၍ ဦးတည်လေ့လာထားပါသည်။

၄။ ရေးဟန်

စကားပြေတစ်ခု၏ ရေးဟန်ကို လေ့လာရာတွင် ယင်းနှင့်တစ်သားတည်း ဆက်စပ်နေသည့် အကြောင်းအရာကိုပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည် ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ရေးဟန်သည် စာရေးသူ၏ ခံစားမှု အတွေးအမြင် စသော စိတ်အစုတို့ကို အခြေခံ၍ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်၏။ စာရေးသူ၏စိတ်ကို အထင်းသား တွေ့မြင်နေရသည်။ ရေးဟန်ပညာနှင့် ပတ်သက်၍ ပါမောက္ခ လိ(ချ်)က-

“ရေးဟန်ပညာဆိုသည်မှာ ဘာသာဗေဒပုံစံများနှင့် ရသစာပေ ဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များကြားရှိ ဆက်နွှယ်မှုကို လေ့လာသော ပညာကို ခေါ်ပါသည်။ ၎င်းကို ခံစားချက်ဆိုင်ရာများမှ လုံးဝ ကင်းလွတ်သွားသည်အထိ လျှော့ချလေ့လာရန်မှာ မဖြစ်နိုင်ပါ”^၁

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထို့အတူ ရေးဟန်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရစ်ဒွန်ဟောက် အဘိဓာန်တွင်-

“ရေးဟန်ဆိုသည်မှာ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်၊ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ ထူးခြားသော အပြော သို့မဟုတ် အရေးတွင် အတွေးများကို ဖော်ပြသည့် နည်းလမ်း”^၂

ဟု လည်းကောင်း၊ ရေးဟန်ဟူသော ကျမ်းကို ပြုစုသူ လူးကပ်က-

“ရေးဟန်ပညာသည် ရသစာပေတွင် ဘာသာစကားကို ရသ တာဝန်အဖြစ် ဆက်စပ်အသုံးပြုပုံအား ရည်ရွယ်၍ လေ့လာသော ပညာရပ် ဖြစ်သည်။”^၃

ဟု လည်းကောင်း၊ အလန်ဝါနာ^၄ က-

“ရေးဟန်ဟူသည် တစ်စုံတစ်ဦး၏ အတွေးအခေါ်နှင့် ခံစားချက်ကို စကားလုံးများဖြင့် ဖော်ပြသော စာရေးခြင်း နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။”^၅

^၁ Leech, 1990, 4.

^၂ Random House, 1975.

^၃ Lucas, F.L, 1955, 10.

^၄ Alan Warner

^၅ Warner, Alan, 1961, 2.

ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ရေးဟန်နှင့် ပတ်သက်၍ ပညာရှင်အမျိုးမျိုး ရှုထောင့် အဖုံဖုံမှ ဖွင့်ဆိုခဲ့ကြသည်။

၅။ ရသစာတမ်း

ရသစာတမ်းသည် ပြင်သစ်နိုင်ငံတွင် ၁၆ ရာစုလောက်က စတင်ပေါ်ထွန်းလာသော စာပေတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ပြင်သစ်ဘာသာဖြင့် *essai* ဟု အမည်တွင်ခဲ့သည်။ ထိုစာကို စတင်တည်ထောင်၍ အမည်ပေးခဲ့သူမှာ ပြင်သစ်စာရေးဆရာ မွန်တိန်း^၁ ဖြစ်သည်။ ရသစာတမ်းနှင့် ပတ်သက်၍ မွန်တိန်းက ဖွင့်ဆိုရာတွင် -

“ရသစာတမ်းဟူသည် မရှည်လွန်းသော စာတမ်းကို ခေါ်သည်။ ပါဝင်သော အကြောင်းအရာများသည်လည်း အလေးအနက် ယုတ္တိနည်းကျကျ ဖွဲ့စည်းထားသော စာကြီးပေကြီးမျိုး မဟုတ်ပေ။ တွေ့ကြုံရသော အပိုင်းအစများကို စုစည်းတင်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်”^၂

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ မြန်မာစာပေတွင် ရသစာတမ်းကို စာတမ်း၊ စာမွန်၊ စာတမ်း၊ စာတမ်းငယ်၊ အက်ဆေး၊ အစမ်းစာ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။

မူလပြင်သစ်ဘာသာစကားဖြစ်သော *essai* မှ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားတွင် *essay* ဖြစ်လာပြီးနောက် ထို *essay* ၏ အဘိဓာန်အနက်ဖြစ်သော စမ်းသပ်ခြင်း၊ စမ်းကြည့်ခြင်းတို့ကို အကြောင်းပြလျက် မြန်မာစာပေတွင် အစမ်းစာဟု ခေါ်ခဲ့ပြီး တစ်စတစ်စ ဖွံ့ဖြိုးလာသော စာပေအဖွဲ့တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ ရသစာတမ်း ရေးဖွဲ့ရာတွင် အကြောင်းအရာထက် အကြောင်းအရာကို ပြောပြနေသည့် စာရေးသူနှင့် စာဖတ်သူတို့ စိတ်ချင်း တိုက်ရိုက်ထိတွေ့ဆက်သွယ်မှုကို အဓိကထား ရေးဖွဲ့တတ်ကြသည်။

^၁ Montaigne

^၂ Montaigne, Michel, de, 1580.

၆။ တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်၏ ရသစာတမ်းရေးဟန်

၆၊ ၁။ စကားအသုံးအနှုန်းဟန် လေ့လာချက်

စကားအသုံးအနှုန်းဟန် လေ့လာမှုသည် ရေးဟန်ဆိုင်ရာ လေ့လာမှုတွင် အဓိကအကျဆုံးအပိုင်း ဖြစ်သည်။ စာပေပုံသဏ္ဌာန်တစ်ရပ်တွင် ရေးဟန် ကောင်း မကောင်းကို စကားအသုံးအနှုန်းများက ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။ စာပေကောင်းတစ်ခု ဆိုသည်မှာ စကားအသုံးအနှုန်းကောင်းခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ စကားအသုံးအနှုန်း ကောင်းသည်နှင့်အမျှ ခံစားမှုကို ပုံဖော်နိုင်ပြီး ရေးဟန် ထင်ရှားလာမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

တေလာကယ်(လ်)ဝဲလ်^၁၏ အဆိုတစ်ခုဖြင့် ပြရလျှင်-

“စာကောင်းတစ်ခု၏ အနှစ်သာရဆိုသည်မှာ များသောအားဖြင့် တွေ့ရကြုံရသော အတွေ့အကြုံများကို ခံစားမှုအပြည့်ဖြင့် လတ်ဆတ်သော ဘာသာစကားကို အသုံးပြုလျက် သစ်လွင် သက်ဝင်သော နည်းလမ်းဖြင့် ဖော်ပြခြင်းပင် ဖြစ်သည်”^၂

ဟု ဆိုထားပေသည်။

ထို့ကြောင့် စာကောင်းတစ်ခု၏ အနှစ်သာရဆိုသည်မှာ ဘာသာစကားကို ကောင်းစွာ ရွေးချယ်အသုံးပြုခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဆားဒယ်ရသစာတမ်းမှ စကား အသုံးအနှုန်းဟန်ကို လေ့လာကြည့်လျှင် အကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက်ဆီလျော်ပြီး ရေးဟန်ကို ထင်ရှားစေသည့် အသုံးမျိုးကို တွေ့ရသည်။ ဦးစွာ လုံးချင်းအသုံးအနှုန်း များအဖြစ်-

- ဆားမြေတက်ချိန် စာပိုဒ် (၂)
- ဆားမြေခြစ်ချိန် စာပိုဒ် (၂)
- ဆားတစ်ဒယ်ကျတော့သည် စာပိုဒ် (၂)
- အဆင်းလည်း ခက်သည်။ အတက်လည်း ခက်သည်။ စာပိုဒ် (၅)
- ဆားဒယ်မှောက်မသွားရအောင် စာပိုဒ် (၆)
- ဆားဒယ်စီး၍ပျော်ခဲ့ကြသည် စာပိုဒ် (၈)

^၁ Caldwell.T

^၂ Caldwell.T, 1964, 22.

– တိမ်းမှာ စောင်းမှာ မှောက်မှာ အလွန်ပူရသည်။ စာပိုဒ် (၅)

စသည်ဖြင့် ဆားလုပ်ငန်းခွင်နှင့် ဆားဒယ်စီးခြင်းသရုပ်ကို လုံးချင်းအသုံးများဖြင့် ဖော်ထုတ်ပြလိုက်သောကြောင့် စာဖတ်သူ၏ စိတ်မျက်စိတွင် ထင်းခနဲ ရှင်းခနဲ မြင်ယောင်လာနိုင်သော ရေးဟန်ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ပေသည်။

ထို့ပြင် တွဲလုံးများအဖြစ်လည်း ‘လှော်ခတ်၊ ညည်းတွား၊ အေးချမ်း’ ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်တူ ကြိယာနှစ်လုံးကို တွဲထားသကဲ့သို့ ကြိယာတို့ကို နှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့် ကြိယာအထူးပြုများ ဖြစ်လာပုံမှာ–

“ဆားဒယ်စီးရသည်မှာ ပင်ပင်ပန်းပန်း ရှိလှသည်။” စာပိုဒ် (၅)

“ဟိုယိမ်းသည်ထိုး လှုပ်လှုပ်ရှားရှား လူးလူးလွန့်လွန့် ဖြစ်သေးသည်။” စာပိုဒ် (၅)

စသည်ဖြင့် ဆားဒယ်စီးရသည်မှာ ခက်ခဲပင်ပန်းလှကြောင်းကို တွဲလုံးများ၊ နှစ်ထပ် ပြုခြင်းဖြင့် ဝေဝေဆာဆာ ဖော်ပြလိုက်သောကြောင့် လှုပ်ရှားရုန်းကန်မှုသဘော ပါသော ဘဝအားမာန်ကို ပုံဆောင်နေသည့် ရေးဟန်ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆားဒယ်စီးရသည်မှာ ခက်ခဲလှသော်လည်း ဗောက်တူများ၊ လှေကြီးလှေငယ်များကို စီးကြသူတို့မှာ–

“ရည်မှန်းရာသို့ ချောချောမောမော ဖြူးဖြူးဖြောင့်ဖြောင့် တန်းတန်းမတ်မတ်
ရောက်သည်။” စာပိုဒ် (၅)

ဟူ၍ အနိမ့်အမြင့်မညီသော ဘဝအခြေနှစ်ခုကို ပေတံပြုကာ အတွဲလိုက်သုံးထားသော ကြိယာအထူးပြုများဖြင့် ဝေဝေဆာဆာ ဖော်ပြလိုက်သောကြောင့် ခွန်အားရှိသော ရေးဟန်ဟုပင် ဆိုချင်ပါသည်။

ထို့ပြင် ယေဘုယျသဘောမှ တဖြည်းဖြည်း ဝိသေသသဘောကို ဆောင်၍ စာဖတ်သူနှင့် ရင်းနှီးမှုရယူသော ရေးဟန်ကိုလည်းတွေ့ရသည်။ “လှည်း” သည် ယေဘုယျသဘောကို ဆောင်၍ ‘နွားလှည်း’ သည် ဝိသေသသဘောကို ဆောင်သည်။ ထိုထက် ‘နွားလှည်းကြီး’ က ပို၍ ဝိသေသသဘောကို ဆောင်သည်။ ထို့အတူ ‘လူ၊ လူကြီး၊ သံဖြူဆရာကြီး ဦးလှ’ စသည်ဖြင့် စာဖတ်သူ၏ စိတ်မျက်စိတွင် မြင်ယောင် လာစေရန် အနီးအဝေးသဘောကို ချိန်ဆ၍ ရေးဖွဲ့ထားသော ရေးဟန်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် နာမ်စကားလုံးများဖြစ်သော ‘ဆားဒယ်၊ ရေ၊ အိမ်၊ ဖုံ၊ ခလောက်၊ ခြုံ၊ လှေ၊ လှည်း’ စသည့် အကောင်အထည်ပြစကားလုံးတို့က မြင်နိုင်စွမ်းကိုပေး၍ ‘ခလောက်သံ၊ ခြုံသံ၊ တကြော်ကြော်အော်ဟစ်၊ ဆူပူကြိမ်းမောင်း၊ တဝုန်းဝုန်း’ စသည့် အသံ စကားလုံးတို့က ကြားနိုင်စွမ်းကို ပေးသည်။ ထို့ပြင် ‘ဆင်း၊ တက်၊ တိမ်း၊ စောင်း၊

မှောက်၊ ချာချာလည်၊ ကြိုးယက်၊ တဝဲလည်လည်’ စသည့် ကြိယာစကားလုံးတို့က လှုပ်ရှားမှုကို မြင်ယောင်စေသည်။ ဤသို့ဖြင့် မြင်နိုင်စွမ်းကိုပေးသော အကောင်အထည်ပြ စကားလုံးများ^၁၊ မြင်နိုင်စွမ်းကိုပေးသော အသံစကားလုံးများ^၂၊ လှုပ်ရှားမှုကိုပြသော စိတ်လှုပ်ရှားမှုပြစကားလုံးများ^၃ ဖြင့် ဖျတ်ခနဲ ဖျတ်ခနဲ တစ်ကွက်ချင်း ရေးဖွဲ့ သွားသောကြောင့် စာတစ်ပုဒ်လုံး အနိမ့်အမြင့် အဆုတ်အတက်နှင့် ခပ်ဆပ်ဆပ် မြူးမြူးကြွကြွရှိလှသော ရေးဟန်ကို ဆိုချင်ပါသည်။ အရပ်သုံးစကားများကို လေ့လာ ကြည့်လျှင်လည်း-

“သူတို့ကို ဝမ်းပန်းတသာအော်ဟစ်၍ နှုတ်ဆက်လိုက်ကြသေးသည်” စာပိုဒ် (၇)

ဟူသော ဝါကျတွင် ဝမ်းပန်းတသာ ဟူ၍ အရပ်သုံးစကားကို တိုက်ရိုက်သုံးစွဲလိုက် သောကြောင့် ရိုးသားပွင့်လင်းသော အသွင်၊ ရွှင်မြူးဝမ်းသာသော အသွင်တို့ကို ဖော်ဆောင်နေသည်။ ထို့အတူ ဆားဒယ်စီးရာတွင် မတော်တဆ မှောက်တတ်ကြောင်းကို ထင်ရှားစေရန် ‘အခန့်မသင့်’ ဟူသော အရပ်သုံးစကားကို သုံးထားသည်။ ထို့ပြင် ဆားဒယ်စီးရာ၌ စိတ်ကို တည်တည်ငြိမ်ငြိမ်ထားပြီး ဆန္ဒမစောသင့်ကြောင်းကို ‘လောမကြီးနဲ့’ဟု အရပ်သုံးစကားကို တိုက်ရိုက်သုံးစွဲလိုက်သောကြောင့် တိုတို ရှင်းရှင်းနှင့် လိုရင်းကို ထိရောက်သော ရေးဟန်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။

အပြောစကားနှင့် အရေးစကားတွင်လည်း အပြောစကားသည် တိုက်ရိုက် ကျပြီး အရေးစကားသည် ခုံထည်သည်။ သာမန်အားဖြင့် အပြောစကားကို ပြောဟန်ဟု သတ်မှတ်နိုင်ပြီး အရေးစကားကို ရေးဟန်ဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်။ ရသစာတမ်းစာပေသည် စာရေးသူနှင့် စာဖတ်သူတို့အကြား ရင်းနှီးမှု ရရှိစေရန် ဆက်သွယ်ပေးလေ့ ရှိသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် စာရေးသူ၏ ရင်းနှီးသော လေသံ^၄ကို ကြားနေရသည်။ ရသစာတမ်းတစ်ပုဒ်ကို လေ့လာကြည့်လျှင်-

“ကျွန်တော်ဆိုချင်သော အရာမှာ ဤသို့ ဖြစ်သည်။ စာဖတ်သူ အနေဖြင့် မည်သို့မြင်ပါသနည်း။”
စာပိုဒ် (၇)

ဟူသည့် စာရေးသူ၏ ရင်းနှီးသော လေသံမျိုးကို ကြားနိုင်ပေမည်။ ထို့ကြောင့် စာဟန်ကို ရှင်းလင်းစေရန်နှင့် မိမိ၏အတွေးအမြင်ကို ထင်ရှားစေရန် အပြောစကား များကို တိုက်ရိုက် အသုံးပြုကြသည်။ ထို့ပြင် အပြောစကားနှင့် အရေးစကားကို

^၁ concert word

^၂ sound word

^၃ emotive overtones

^၄ informal tone

ရောယှက်၍လည်း သုံးတတ်ကြသည်။ ဆားဒယ်ရသစာတမ်းကို လေ့လာကြည့်လျှင် တိုက်ရိုက်အပြောစကားများအဖြစ်-

“မင်းက ရောက်လိုဇော အားကြီးပြီး သိပ်ကြိုးယက်တာကိုးကွ။
မှောက်မှာပေါ့။ ပြေးပြေးဟေ့ ပြေးပြေး။ လောမကြီးနဲ့။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုလဲ
ထိန်းအုန်းကွ” စာပိုဒ် (၇)

ဟူ၍ စာဖတ်သူ စိတ်ဝင်စားမှုပိုလာစေရန် တိုက်ရိုက်ပြောစကားများဖြင့် ဆွဲဆောင် လိုက်သည်။ ထို့ကြောင့် စာဟန်မှာ သွက်လက်လာသည်နှင့်အမျှ ရေးဟန် ထင်ရှား လာသည်။

အထူးသဖြင့် ဆားဒယ်ရသစာတမ်းတွင် စာရေးသူသည် တိုတိုရှင်းရှင်းနှင့် လိုရင်းကို ထိရောက်စေမည့် စကားအသုံးအနှုန်းများကိုသာ ရွေးချယ်သုံးစွဲသွား သောကြောင့် စာတစ်ပုဒ်လုံး အစမှ အဆုံးတိုင် စာရေးသူနှင့် စာဖတ်သူတို့၏ အကွာအဝေးမှာ နီးနီးကပ်ကပ်ရှိနေပြီး ရယူသော ရေးဟန်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။

၆။ ၂။ ဝါကျဖွဲ့ဟန် လေ့လာချက်

ဝါကျသည် ဘာသာစကား၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဘာသာ စကားသည် ဝါကျဖွဲ့ပြီး သုံးမှသာလျှင် ပြီးမြောက်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝါကျသည် ဘာသာစကား၏ အခြေခံ ဖြစ်သည်။ ရေးဟန်တွင် စာပေကို ဘာသာစကားဖြင့် ဖွဲ့စည်းရသည်။ ဘာသာစကားကို အသုံးပြုရာတွင် ဝါကျရွေးချယ်မှု မတူခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဝါကျရွေးချယ်မှုဆိုသည်မှာ အကြောင်းအရာကို လိုက်၍ တင်ပြပုံ တင်ပြနည်း မတူညီခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် စာရေးသူ၏ စေတနာ ဟုပင် ခေါ်ဆိုနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝါကျဖွဲ့ဟန်လေ့လာမှုသည် ရေးဟန်လေ့လာမှု၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ ဆားဒယ်ရသစာတမ်းမှ ဝါကျဖွဲ့ဟန်ကို လေ့လာ ကြည့်လျှင်-

“ဘယ်ညာမျှ၍ ထိန်းယက်နိုင်ပါမှ ဆားဒယ်သည် ဝဲကာ လည်ကာ
ယိမ်းကာ ယိုင်ကာဖြင့် ရည်မှန်းရာသို့ တရွေ့ရွေ့ တဖြည်းဖြည်း ကွေ့၍
စောင်း၍ ရောက်သည်” စာပိုဒ် (၅)

“မိမိရည်မှန်းရာသို့ မရောက်ခင် ဆားဒယ် မှောက်မသွားရအောင်
ရည်မှန်းရာသို့လည်း ရောက်အောင် ဆားဒယ်ကို ယက်ရ လှော်ရသည်မှာ
မလွယ်” စာပိုဒ် (၆)

ဟူ၍ ဝါကျရောများဖြင့် အလျင်မပြတ် မြင်ကွင်းကို တစ်ဆက်တည်း မြင်ယောင် လာအောင် ရေးဖွဲ့သွားသကဲ့သို့ ဝါကျရိုးအသုံးများဖြင့်လည်း-

“ကျွမ်းကျင်မှု လိုသည်။ ကိုယ်ကို တည်တည်ငြိမ်ငြိမ် ထားတတ်ဖို့ လိုသည်။ စိတ်ရှည်ဖို့ လိုသည်။ ဇွဲကောင်းဖို့ လိုသည်။ လုံ့လရှိဖို့ လိုသည်။”
စာပိုဒ် (၂)

ဟူ၍ အပြိုင်ဖွဲ့ကာ တစ်ချက်ပြီးတစ်ချက် ဖော်ပြသွားသောကြောင့် စာဖတ်သူ၏ စိတ်မျက်စိတွင် တစ်ကွက်ပြီးတစ်ကွက် ဖျတ်ခနဲ ဖျတ်ခနဲ ပုံပေါ်လာရသည်။ ဤသို့ဖြင့် စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ် အတွင်းမှာပင် အလျင်မပြတ် မြင်စေလိုသော ဖြစ်ရပ်ကို ဝါကျရောဖြင့် ဖော်ပြသွား၍ သွက်သွက်လက်လက် လျင်လျင်မြန်မြန် မြင်စေလိုသော အချက်များကို ဝါကျရိုးဖြင့် ရေးဖွဲ့သွားသောကြောင့် အကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက်ပြီး ထူးခြားကောင်းမွန်သော ရေးဟန်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ ထို့ပြင် အမေးဝါကျများဖြင့် အပြိုင်ဖွဲ့ကာ ရေးဖွဲ့သွားပုံမှာလည်း-

“ငယ်စဉ်အခါကကဲ့သို့ သတ္တိမကောင်းတော့ပြီလော၊ ဇွဲမကောင်းတော့ ပြီလော။ ဆားဒယ်စီး၍ မပျော်နိုင်တော့ပြီလော။ ဤသို့ ကိုယ့်ကိုကိုယ် ကျွန်တော် ဆုံးမရသည်။”
စာပိုဒ် (၁၁)

ဟူ၍ စာရေးသူသည် မိမိကိုယ်မိမိ ရောင့်ရဲဖြေသိမ့်သလိုလိုနှင့် စာဖတ်သူ၏ အတွေးကို လမ်းခင်းပေးထားသော ရေးဟန်ကို တွေ့ရသည်။

စာရေးသူသည် ကြိယာထောက်များကို အသုံးပြုပြီး ရည်ရွယ်ချက်ကို ပေါက်မြောက်အောင် ဖော်ထုတ်သွားပုံမှာလည်း-

“ကောက်ရိုး ခြောက်ပွေ့၊ ခုနစ်ပွေ့ခန့် ကုန်လျှင်၊ ဆားတစ်ဒယ် ကျတော့သည်။”
စာပိုဒ် (၂)

“သူတို့တကြော်ကြော် အော်ဟစ်ခေါ်တော့သည်”
စာပိုဒ် (၃)

“ဗောက်တူနှင့် သွားစရာကိစ္စ သူတို့မှာ ပေါ်တော့သည်”
စာပိုဒ် (၃)

ဟူ၍ ‘တော့’ ကြိယာထောက်^၁ ဖြင့် ရေးဖွဲ့သွားသောကြောင့် ပြီးဆုံးခြင်းသဘော၊ အလိုမကျသည့်သဘော ပေါ်လွင်နေသည်။ ထို့အတူ-

“ဝေလီဝေလင်းတွင် နွားလှည်းကြီးများဖြင့် ထွက်သွားတတ်ကြသည်” စာပိုဒ် (၂)

^၁ auxiliary verb

“ညနေစောင်းတွင် နွားလှည်းကြီးများဖြင့်အပြည့် ဆားမြေများ တိုက်၍
လာတတ်ကြသည်” စာပိုဒ် (၂)

ဟူ၍ ‘တတ်’ ကြိယာထောက်ကို အသုံးပြုလိုက်သောကြောင့် လုပ်လေ့လုပ်ထရှိသော သဘောကို ပေါ်လွင်စေသည်။ ထို့ထက်ပို၍ ထင်ရှားသော ကြိယာထောက်မှာ ‘ရှာ’ ကြိယာထောက် ဖြစ်သည်။ သာကေပြုရလျှင်-

“လူတစ်ယောက်၏ ဝန်လောက်သာ ထမ်းနိုင်ရှာသည်။ လူတစ်ယောက်
အပေါ်သို့ တက်မိသည်နှင့် ရေမျက်နှာပြင်ထက် သုံးလက်မခန့်သာ
ခေါင်းဖော်နိုင်ရှာတော့သည်။” စာပိုဒ် (၅)

ဟူ၍ သက်မဲ့ကို သက်ရှိအသွင် သွေဖည်၍ ‘ရှာ’ ကြိယာထောက်ကို အသုံးပြု လိုက်သောကြောင့် စာဖတ်သူအနေဖြင့် ဆားဒယ်အပေါ် ကရုဏာသက်လိုစိတ်၊ သနား သည့်စိတ်တို့ ပေါ်ပေါက်လာစေရန် လှုံ့ဆော်ထားသော ရေးဟန်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။
ထို့ပြင် ဝါကျတစ်ခုအတွင်း၌ပင် ဗျည်းအက္ခရာကို အလဲလဲအလှယ်လှယ် အသုံးပြု သွားပုံမှာလည်း-

“လှည်းတို့အစား လှေတို့ လူးလာနေပေပြီ” စာပိုဒ် (၁)

“ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး၍ ကိုယ့်လှေဖြင့် ကိုယ်ပျော်နိုင်သေးသည်” စာပိုဒ် (၁၁)

ဟူ၍ ပထမဝါကျတွင် ‘လ’ ဗျည်း (၄)လုံးဖြင့် ဖွဲ့သွားသကဲ့သို့ ဒုတိယဝါကျတွင် ‘က’ ဗျည်း အက္ခရာ (၅)လုံးဖြင့် အသုံးပြုသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ထိုသို့ ဗျည်းတူအက္ခရာတို့ကို နီးနီးကပ်ကပ် မြိုင်မြိုင်ဆိုင်ဆိုင် အသုံးပြု သွားသောကြောင့် အသံချုံ့ပြေမှုကို ဖြစ်စေပြီး စာဟန်ကို ပြေပြစ်ချိုသာစေပါသည်။
ဝါကျများကို ကတ္တားမြှုပ်၍ ရေးဖွဲ့သွားပုံမှာလည်း-

“တယက်ကန်ကန် ချွေးသံထွက်အောင် ကြိုးစားရသေးသည်။ ယက်ကန်ရ
ပြန်သည်။ လှော်ခတ်ရပြန်သည်။ ပျော်သည်။ ရွှင်သည်။” စာပိုဒ် (၉)

ဟူ၍ တွေ့ရသည်။ ကတ္တားမြှုပ်ရေးခြင်းသည် စာရေးသူအတွေးကို စာဖတ်သူ အနေဖြင့် ဝင်ပြီး ခံစားမိလာအောင် ရေးသားသည့် ရေးဟန်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဝါကျ များကို အပြိုင်ဖွဲ့သွားပုံမှာလည်း-

“ကိုယ်ကို တည်တည်ငြိမ်ငြိမ် ထားတတ်ဖို့ လိုသည်။ စိတ်ရှည်ဖို့
လိုသည်။ ဇွဲကောင်းဖို့ လိုသည်။ လုံ့လရှိဖို့ လိုသည်။” စာပိုဒ် (၆)

ဟူ၍ ပုံစံတူအပြိုင် ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဆားဒယ်ကို စီးရာတွင် သတိ ဝီရိယ ရှိဖို့ လိုကြောင်း၊ စိတ်ရှည်ဖို့ လိုကြောင်း၊ ဇွဲကောင်းဖို့ လိုကြောင်းကို တိုက်တွန်း သတိပေးသော လေသံဖြင့် ဝါကျအဆုံးသတ်ပုဒ်များတွင် ‘ဖို့လိုသည်၊ ဖို့လိုသည်’ ဟူ၍ ပုံစံတူအပြိုင်အဖွဲ့ဖြင့် ပြလိုက်သောကြောင့် စာဟန်ချောမောပြေပြစ်ပြီး ဆိုလိုရင်းကို ထိရောက်ပေသည်။ ထို့အတူ စာပိုဒ်(၈)တွင်-

“ရွာကိုခွာ၍ သူငယ်ချင်းများကို ခွဲ၍၊ ကျွန်တော်ထွက်လာခဲ့
သည်မှာ ကြာပြီ”

ဟူ၍ ဟန်ချက်ညီဝါကျဖြင့် အစပျိုး ရေးဖွဲ့လိုက်ပြီးနောက်-

“သို့သော် ရွာကို ကျွန်တော်မမေ့။ သူငယ်ချင်းများကိုလည်း
ကျွန်တော်မမေ့။ သူတို့နှင့် ချောင်းရိုးတလျှောက် ဆားဒယ်စီး၍
ပျော်ခဲ့ကြသည်များကိုလည်း ကျွန်တော်မမေ့”

ဟူ၍ မမေ့နိုင်သော အတိတ်ဖြစ်ရပ်များကို ထင်ရှားပေါ်လွင်စေရန် ‘ကျွန်တော်မမေ့’ ဟု ဝါကျချင်း အပြိုင်ဖွဲ့ခဲ့သည်။ ထို့နောက်-

“သို့သော် ရွာသို့ကား တစ်ခေါက်မျှပင် မရောက်နိုင်ခဲ့ သူငယ်ချင်း
များနှင့်လည်း မတွေ့နိုင်ခဲ့”

ဟူ၍ လူ့လောက လူ့သဘာဝအရ ဖြစ်ချင်တိုင်း မဖြစ်ရ။ လုပ်ချင်တိုင်း မလုပ်ရသည့် သဘောကို အပြိုင်အဖွဲ့များဖြင့် နှောလိုက်သောကြောင့် စာဟန်ကို ညက်ညက် ညော့ညော့ ပြေဆင်းသွားစေပါသည်။ ထိုသို့ စာတစ်ပိုဒ်လုံးကိုပင် အပြိုင်အဖွဲ့များဖြင့် အလဲလဲအလှယ်လှယ် ရေးဖွဲ့သွားပြီး ပုံစံတူအပြိုင်အဖွဲ့ တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုးကို ‘သို့သော်’ ဟူ၍ ဝါကျဆက်^၂ သမ္ပန္နဖြင့် ချိတ်ဆက်လိုက်သောကြောင့် စာဖတ်သူ၏ စိတ်မျက်စိတွင် ရုပ်ရှင်ကားတစ်ကား ကြည့်ရသည့်နယ် တစ်ကွက်ပြီးတစ်ကွက် မြင်ကွင်းကို ပြောင်းလဲသွားစေသည့် ချိတ်ဆက်ရေးဟန်^၃ပင် ဖြစ်ပါသည်။

၆။ ၃။ စာပိုဒ်ဖွဲ့ဟန် လေ့လာချက်

ဆားဒယ်ရသစာတမ်းသည် အခက်အခဲပေါင်းများစွာနှင့် လှုပ်ရှားရုန်းကန်နေ ရသော လူ့ဘဝ၊ အဆင့်အတန်း အနိမ့်အမြင့် မတူညီသော လူ့ဘဝကို ငယ်စဉ်အခါက

^၁ balance sentence

^၂ sentence linker

^၃ clipped style

ဆားဒယ်စီးရခြင်းနှင့် ပမာပြုကာ ရေးဖွဲ့ထားသော ရသစာတမ်းတစ်စောင် ဖြစ်သည်။ တင်ပြပုံအကြောင်းအရာ မတူညီသကဲ့သို့ စာပိုဒ်ဖွဲ့ဟန်လည်း မတူပေ။ စာပိုဒ်ဖွဲ့ခြင်း နှင့်ပတ်သက်၍ မယ်လင်(လ်)ဂျွန်^၁ ၏ အဆိုတစ်ခုဖြင့် ပြရလျှင်-

“စာပိုဒ်ဖွဲ့ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် စာဖတ်သူကို ကူညီရန် ဖြစ်သည်။ စာပိုဒ်သစ်တစ်ခုသည် စိတ်ကူးသစ်တစ်ခု ပြောင်းသွားသည် ဟူသော အချက်ကို ဖော်ပြနေသည်”^၂

ဟု ဆိုထားပေသည်။ မှန်ပါသည်။ စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်စီသည် စာရေးဆရာ၏ စိတ်ကူး တစ်ခုစီကို ဖော်ဆောင်လျက် ရှိသည်။ တစ်မျိုးဆိုရသော် စိတ်ကူးတစ်ခုကို ပေါ်အောင် ဖော်ဆောင်နိုင်သော ဝါကျအစုအဝေးတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စိတ်ကူး တစ်ခုကို ဖော်ဆောင်ရန်အတွက် ခေါင်းစဉ်တစ်ခု ရှိ၊ မရှိ လေ့လာသင့်ပေသည်။ ထိုအချက်ကို မယ်လင်(လ်)ဂျွန်ကပင်-

“စာပိုဒ်တစ်ခုကို လေ့လာရာတွင် ခေါင်းစဉ်ဝါကျတစ်ခု ပါ မပါ လေ့လာသင့်သည်။ အကယ်၍ ခေါင်းစဉ်ဝါကျ မပါခဲ့လျှင် ဗဟိုပြုထားသော အတွေးအခေါ်သည် ခေါင်းစဉ်မပါဘဲ ရှင်း မရှင်းကို လေ့လာသင့်သည်”^၃

ဟူ၍ အကြံပေးထားသည်။ ဆားဒယ်ရသစာတမ်းကို လေ့လာကြည့်လျှင် စာပိုဒ်ပေါင်း (၁၂)ပိုဒ် ဝါကျ (၁၄၉)ခုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ စာပိုဒ် တစ်ပိုဒ် ချင်းစီအလိုက် အကြောင်းအရာ အချိတ်အဆက်မိမိ ရေးဖွဲ့သွားပုံကို လေ့လာတင်ပြ ပါမည်။

စာပိုဒ်(၁)တွင် ငယ်စဉ်အခါက ဆားဒယ်စီး၍ ပျော်ခဲ့ကြသည့်အကြောင်းကို ဝါကျ (၁၁)ခုဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ဦးဆောင်ဝါကျအဖြစ် ‘ငယ်စဉ်က ဆားဒယ်စီး၍ ပျော်သည်များကို--’ ဟု အစပျိုးကာ စာပိုဒ်နိဂုံးဝါကျအဖြစ် ‘ဆားဒယ်စီး၍ အပျော်ကြီး ပျော်ခဲ့ကြသည်’ ဟု အဆုံးသတ်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် စာပိုဒ်အစအဆုံးတိုင် အကြောင်း အရာနှင့် လိုက်ဖက်ပြီး ရည်ရွယ်ချက်ကို တိုက်ရိုက်ပို့ဆောင်နိုင်သော ရည်ရွယ်ချက် အလိုက် ရေးဟန်^၄ပင် ဖြစ်သည်။

^၁ Mellie John

^၂ John, Mellie, 1987.

^၃ Ibid.

^၄ modality

စာပိုဒ်(၂)တွင် ဆားဒယ်အသုံးဝင်ပုံနှင့် ဆားဒယ်ကို အနားမပေးဘဲ အလုပ် ခိုင်းကြပုံကို ဝါကျ (၁၄)ကြောင်းဖြင့် ဖော်ပြထားသည်။

စာပိုဒ်(၃)တွင် ဗောက်တူစီး၍ ပျော်ခွင့်မရဘဲ ဆားဒယ်စီး၍သာ ပျော်ခဲ့ရ သောကြောင့် လူကြီးများအပေါ် အလိုမကျသည့်သဘောကို ‘ဗန်းစကား’^၁ အသုံး များဖြင့် ကလေးတို့သဘာဝအတိုင်း ထင်ပေါ်စေရန် ‘ဆော့လွန်းသည်။ ကမြင်း လွန်းသည်’ ဟု ခပ်ထေ့ထေ့ ငေါ့ငေါ့လေး ရေးဖွဲ့လိုက်သောကြောင့် ကလေးဘဝ သရုပ်ကို ပီပြင်စေသည်။ စုစုပေါင်း ဝါကျ (၁၁)ခုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး ဦးဆောင် ဝါကျအဖြစ် ‘ကျွန်တော်တို့ရွာတွင် အိမ်တိုင်းလိုလိုပင် ဗောက်တူလေ့များ ရှိကြ ပါသည်’ ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ကာ နိဂုံးဝါကျအဖြစ် ‘ချောင်းရိုးတစ်လျှောက်၌ ကျွန်တော်တို့သည် ဗောက်တူစီး၍ ပျော်ခွင့်မရ’ ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားသည်။

စာပိုဒ်(၄)တွင် ဆားဒယ်နှင့် ဗောက်တူတို့ စီးရပုံချင်း ကွာခြားပုံကို ဝါကျ (၁၂)ခုဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားသည်။

စာပိုဒ်(၅)တွင် ဆားဒယ်စီးရသည်မှာ ခက်ခဲပုံကို ဝါကျ (၂၂)ခုဖြင့် ရေးဖွဲ့ ထားပြီး ဦးဆောင်ဝါကျအဖြစ် ‘ဆားဒယ်စီးရသည်မှာ ပင်ပင်ပန်းပန်း ရှိလှသည်’ ဟု ဆိုကာ နိဂုံးဝါကျအဖြစ် ဘယ်ညာမျှ၍ ထိန်းယက်နိုင်ပါမှ ဆားဒယ်မမှောက်ကြောင်းကို ဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်အတွင်း ဦးဆောင်ဝါကျနှင့် နိဂုံးဝါကျတို့ အချိတ်အဆက်မိသော ရေးဟန်ကို တွေ့ရသည်။

စာပိုဒ်(၆)တွင် ဆားဒယ်စီးသူတစ်ယောက်၌ ရှိသင့်ရှိထိုက်သော ပြင်ဆင်မှု များကို ဝါကျ(၈)ခုဖြင့် ရေးဖွဲ့အသိပေးထားသည်။

စာပိုဒ်(၇)အစတွင် ‘သို့သော်’ ဟူ၍ စာပိုဒ်ဆက် သမ္မန္တဖြင့် ချိတ်ဆက်လိုက်ပြီး ဆားဒယ်စီးရသည်မှာ ခက်ခဲပင်ပန်းလှသော်လည်း ဆားဒယ်စီး၍ ပျော်ခဲ့ကြကြောင်းကို ဝါကျ (၁၉)ခုဖြင့် ပုံဖော်ထားသည်။

စာပိုဒ်(၈)တွင် ‘ရွာကိုခွာ၍ သူငယ်ချင်းများကို ခွဲ၍’ ဟု အစပျိုးကာ ‘ကိစ္စများမြှောင် လူတို့ဘောင်’ ဟူသော ဆိုရိုးစကားအတိုင်း မအားလပ်နိုင် သောကြောင့် ရွာသို့ မရောက်တော့ပုံကို အတွေးသစ်တစ်ခုပြောင်းကာ ဝါကျ (၇)ခုဖြင့် ရေးဖွဲ့လိုက်သည်။

စာပိုဒ်(၉)တွင် ဘဝလမ်းကြမ်းကို လျှောက်လှမ်းရသည်မှာ ဆားဒယ်စီးရ သကဲ့သို့ ခက်ခဲပင်ပန်းလှကြောင်းကို ဝါကျ(၁၆)ခုဖြင့် ပုံဖော်ထားပေသည်။

^၁ slang

စာပိုဒ်(၁၀)တွင် ‘သို့သော်’ ဟူ၍ စာပိုဒ်ဆက်သမ္ဘန္ဓဖြင့်ပင် ဆက်လက် ရေးသားထားသည်။ ထို့နောက် မိမိဘဝသည် ရိုးသားကြိုးစားစွာဖြင့် ရုန်းကန်ရ သော်လည်း အခြားသူများမှာ အလွယ်တကူ အောင်မြင်မှုရကြပုံကို ကြည့်၍ ငယ်စဉ်က ဆားဒယ်စီးခဲ့သည်များကို သတိရကြောင်းကို ဝါကျ (၇)ခုဖြင့် ဖော်ပြ ထားသည်။

စာပိုဒ်(၁၁)တွင် ဆားဒယ်စီးရစဉ်ကဲ့သို့ ပျော်ပျော်ပါးပါးနှင့် မကြောက်မရွံ့ အားမလျော့ဘဲ မိမိဘဝကို ရပ်တည်သွားမည့်အကြောင်းကို ဝါကျ (၁၉)ခုဖြင့် ရေးဖွဲ့ ထားသည်။

စာပိုဒ်(၁၂)တွင် ဝါကျ (၃)ခုဖြင့် ‘ဘဝရေစီးကြောင်းတွင် ဆားဒယ်စီးရမည်ကို မကြောက်တော့ပြီ’ ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

ဆားဒယ်ရသစာတမ်းမှ စာပိုဒ်ဖွဲ့ဟန်ကို လေ့လာကြည့်လျှင် စာပိုဒ် တစ်ပိုဒ် ချင်းစီအလိုက် စည်းလုံးမှုရှိခြင်း၊ အဖြစ်အပျက် အကြောင်းအရာ တစ်ခုကို ပုံဖော် နိုင်ခြင်း၊ အတွေးတစ်ခုစီကို ပုံဖော်နိုင်ခြင်း၊ စာပိုဒ် တစ်ပိုဒ်နှင့်တစ်ပိုဒ် အချိတ်အဆက် မိစ္ဆာ ရေးဖွဲ့နိုင်ခြင်းတို့ကို တွေ့ရှိရသည်။ ထို့ပြင် စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်ချင်းစီ၌ ဦးဆောင် ဝါကျနှင့် နိဂုံးဝါကျတို့ကို အဖွင့်အပိတ်ညီစွာ ရေးဖွဲ့ပြီး စာပိုဒ်အားလုံးပင် ခေါင်းစဉ်ကို ကိုယ်စားပြုဖော်ဆောင်သွားနိုင်ခြင်းကို တွေ့ရသည်။ အထူးသဖြင့် ရသစာတမ်း တစ်ပိုဒ်လုံးတွင် စာရေးသူ၏ ရင်းနှီးသောလေသံကို အဆက်မပြတ် ကြားနေရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် စာဖတ်သူသည် စာပေနှင့်လက်စုံကျကာ ဖတ်ရှုရင်း သိလိုစိတ်၊ ခံစားလိုစိတ်များ တိုးတိုးလာသည်နှင့်အမျှ စာရေးသူ၏ ရေးဟန်သည်လည်း တန်ဖိုး မြင့်လာရပါသည်။

၆။ ၄။ စာတစ်ပိုဒ်လုံး၏ ထူးခြားသောဟန်များ လေ့လာချက်

စာတစ်ပိုဒ်လုံး၏ ထူးခြားသောဟန်များကို လေ့လာကြည့်လျှင် ဦးစွာ အများနှင့်မတူသော ထူးခြားသည့် အသုံးများကို တွေ့ရသည်။

“ဆားဒယ်မှာ ပက်ကလန်ကြီး ဖြစ်သည်”

စာပိုဒ် (၅)

ဟု သုံးလိုက်သည့်အတွက် ရိုးရိုးရှင်းရှင်းနှင့် မြင်သာထင်သာစေရန် ရေးဖွဲ့သောဟန် ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ စာပိုဒ်(၁၀) ဝါကျ(၅)တွင် ‘စိတ်အားငယ်ခြင်း’ ဟု မသုံးဘဲ

‘စိတ်ဝမ်းငယ်ခြင်း’ ဟု သုံးလိုက်သောကြောင့် စာဖတ်သူအနေဖြင့် ထူးခြားသောအသုံး နှင့်အတူ ရေးဟန်ကို အာရုံပြုမိလာစေသည်။

ထို့ပြင် နှစ်ထပ်ပြုစကားလုံးများဖြင့် အဓိပ္ပာယ် ဖော်ဆောင်သွားပုံမှာလည်း ဆားဒယ်ကို စီးရာတွင် အစီးမတတ်ပါက ဆားဒယ်နှစ်မြုပ်တတ်ကြောင်းကို-

“မှောက်၍ မှောက်၍ သွားတတ်သည်” စာပိုဒ် (၆)

ဟု နှစ်ထပ်ပြုစကားလုံးကို သုံးလိုက်သောကြောင့် တစ်ခါတည်း ဆုံးဆုံးမြုပ် မှောက်သွားခြင်း မဟုတ်ဘဲ ခဏခဏ မှောက်လိုက် ပြန်ဆယ်လိုက် ပြန်စီးလိုက် သဘောသက်ရောက်သည်။ ထို့အတူ-

“ပန်းတိုင်သို့ဝင်၍ သွားကြသည်” စာပိုဒ် (၁၀)

ဟူသော ဝါကျတွင် နှစ်ထပ်ပြုစကားလုံးအသုံးက ပန်းတိုင်သို့ တစ်ဦးပြီးတစ်ဦး ဝင်ရောက်ခြင်း၊ တဖြည်းဖြည်းချင်း ဝင်ရောက်ကြခြင်း ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဆောင်သည်။ ထို့ကြောင့် အသုံးထူးများက ရေးဟန်ထင်ရှားမှုသဘောကို ဆောင်၍ နှစ်ထပ်ပြုစကားလုံးများက အဓိပ္ပာယ်လေးနက်စေသော သဘောကို တွေ့ရသည်။

အသံတူစကားလုံးများကို နီးနီးကပ်ကပ် ရေးဖွဲ့သွားသောကြောင့် အသံချိုပြေမှု၊ စာဟန် ပေါ့ပါးမှုကို ဖြစ်စေပါသည်။ သာဓကပြရလျှင်-

“ကိုယ်ရေးကိုယ်တာကိစ္စ၊ ဆွေရေးမျိုးရေးကိစ္စ၊ ရပ်ရေးရွာရေးကိစ္စ၊
သာရေးနာရေးကိစ္စ၊ ကိစ္စပေါင်း သောင်းခြောက်ထောင် ရှိသေးသည်။
လူ့ဘောင် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတွင် နေ၍ လူ့ကိစ္စများကို ရှောင်၍ တိမ်း၍
မရ” စာပိုဒ် (၂)

ဟူ၍ ဟန်ချက်ညီစွာ သံတူကပ်စကားလုံး^၁ များဖြင့် ရေးဖွဲ့သွားသောကြောင့် ကိစ္စ များမြောက်သော လူ့ဘောင် လူ့လောကတွင် ချာချာလည်၍ မအားမလပ်ဘဲ ရှိနေပုံကို ထင်ရှားစေသော ရေးဟန်ပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အလေးပေးမှုသဘော၊ ထင်ရှားပြမှု သဘောပါသော သွေဖည်မှု အသုံးများကိုလည်း တွေ့ရသည်။ စကားလုံးများကို သုံးရိုးသုံးစဉ်မှ သွေဖည်ခြင်း^၂ သည် ပုံမှန်သဘောထက် ထင်ရှားပြမှုသဘောကို ဆောင်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော အသုံးမျိုးကို ရှေ့ထွက်ပြမြင်ကွင်း^၃ ဟုလည်း ခေါ်ကြ

^၁ alliteration

^၂ deviation

^၃ foregrounded

သည်။ ဆားဒယ်ရသစာတမ်းတွင် ဆားဒယ်အပေါ် သနားသည့်စိတ်၊ ချစ်ခင်နှစ်သက် လိုသည့်စိတ်တို့ ပေါ်ပေါက်စေရန် ရေးဖွဲ့ထားပုံကို စာပိုဒ်ဖြင့် ပြရလျှင်-

“ဆားဒယ်ကြီးများ အလုပ်စခန်းသည် မိုးတွင်းအခါ၌ သိမ်းပြီး။ အလုပ် အား၍ အနားယူပြီ။ ထမ်းစင်ပေါ်တွင် အမြိန်သား ဖိမိခံနေပြီ။ သို့သော် ကျွန်တော်တို့က သူတို့ကို အနားမပေးနိုင်ပြီ။ ထမ်းစင်ပေါ်မှ သူတို့ကို အတင်းဆွဲခေါ်၍ ချောင်းရိုးတစ်လျှောက် အမှုထမ်းစေတော့သည်” စာပိုဒ် (၂)

ထိုသို့ ဆားဒယ်ကို အသုံးများကြသည်ဟု တိုက်ရိုက်မရေးဘဲ သက်မဲ့ဖြစ်သော ဆားဒယ်ကို သက်ရှိအသွင် သွေဖည်ကာ ရေးဖွဲ့လိုက်သောကြောင့် ဆားဒယ်အပေါ် အလေးပေးမှုသဘော ပေါ်လွင်ပေသည်။

ထို့အတူ ဝါကျအဆုံးသတ်ဝိဘတ် ‘ပြီး’ ဟူသော အသုံးကို အပြိုင်ဖွဲ့ကာ အဓိပ္ပာယ်ကိုပါ သွေဖည်လိုက်သောကြောင့် ဆားဒယ်ကို သက်ရှိလူနှင့် ထင်ယောင် ထင်မှား ဖြစ်စေသည်။ ထို့ပြင် ‘အမြိန်သားဖိမိခံနေ’၊ ‘အတင်းဆွဲခေါ်’၊ ‘အမှုထမ်းစေ တော့သည်’ စသည့် ဝိရောဓိအသုံးများက စာဖတ်သူ၏စိတ်ကို ပြုံးချင်စဖွယ် ဖြစ်အောင် နှိုးဆွထားသော ရေးဟန်ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ သွေဖည်ဝါကျများ၊ အပြိုင်အဖွဲ့များ၊ အဓိပ္ပာယ်သွေဖည်မှုများ၊ ဝိရောဓိအသုံးများဖြင့် ဆားဒယ်အပေါ် သနားလိုစိတ်၊ ချစ်ခင်လိုစိတ်၊ ပြုံးရွှင်ကြည်နူးလိုစိတ်များ တစ်စတစ်စ ယိုဖိတ် လာစေရန် ဆွဲဆောင်ရေးဖွဲ့သွားသော ရေးဟန်ကို တွေ့ရသည်။

စာတစ်ပုဒ်လုံးကို လေ့လာကြည့်လျှင် စာပိုဒ် (၁)မှ (၇)အထိ ငယ်စဉ်က ဆားဒယ်စီးခဲ့ရပုံအကြောင်းကိုသာ စာပိုဒ်ချင်း အချိတ်အဆက်မိမိ ရေးဖွဲ့သွားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့နောက် စာပိုဒ်(၈) အစတွင် ‘ရွာကိုခွာ၍၊ သူငယ်ချင်းများကို ခွဲ၍’ ဟု အစပျိုးကာ အချိန်တန် အရွယ်ရောက်၍ လူလောက ပတ်ဝန်းကျင်တွင် လူမှုကိစ္စများ ဆောင်ရွက်ရပုံကို စာပိုဒ်(၉)အထိ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ထိုသို့ ဘဝတွင် အခက်အခဲ အမျိုးမျိုးနှင့် ရိုးသားကြိုးစားစွာ အလုပ်တာဝန်တို့ကို ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသော်လည်း မိမိရည်မှန်းရာ ပန်းတိုင်သို့ ရောက်ခဲ့လှသည်။ မိမိနှင့် လုပ်ဖော်ကိုင်ဘက်အချို့မှာ မိမိလောက် မကြိုးစား မဆောင်ရွက်ပါဘဲ အောင်မြင်မှုများ ရကြသည်။ သို့အတွက် မကျေမနပ် အလိုမကျ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ထိုအခါ ငယ်စဉ်က ဆားဒယ်စီးခဲ့ရသည့် အဖြစ်ကို ပြန်မြင်ယောင်မိသည်။ ငယ်စဉ်က ဗောက်တူစီး၍ မပျော်ခဲ့ရ။ ဆားဒယ် စီး၍သာ ပျော်ခဲ့ရပုံများကို သတိရလာသည်။ သို့မှသာ စိတ်ကျေနပ်မှု ရသည်။ ရောင့်ရဲမိသည်။ ကိုယ့်ဘဝကိုယ် အားမငယ်ဘဲ ရုန်းကန်ကြိုးစားတော့မည်ဖြစ်ကြောင်းကို စာပိုဒ် (၁၂)ပိုဒ်ဖြင့် နိဂုံးချုပ်ထားသည်။

ထို့ကြောင့် ဆားဒယ်ရသစာတမ်းသည် စာတစ်ပုဒ်လုံး ခေါင်းစဉ်မှ ကင်းလွတ်မှု မရှိခြင်း၊ စာပိုဒ်ချင်း အချိတ်အဆက်မိခြင်း၊ စာပိုဒ် တစ်ပိုဒ်စီ၌ ဦးဆောင်ဝါကျနှင့် နိဂုံးဝါကျတို့ ရှိသကဲ့သို့ စာတစ်ပုဒ်လုံး၌လည်း ခေါင်းစဉ်၊ ဦးဆောင်စာပိုဒ်၊ စာကိုယ်၊ နိဂုံးစာပိုဒ်တို့ဖြင့် ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ရေးဖွဲ့ထားသောကြောင့် စာတစ်ပုဒ်လုံး စည်းရုံးမှုရှိပြီး ဆိုလိုရင်းကို ထိရောက်အောင်မြင်စွာ ဖော်ဆောင်နိုင်သော ရေးဟန်ပင် ဖြစ်ပါ တော့သည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ဆားဒယ်ရသစာတမ်းကို လေ့လာရာတွင် စာပေအသိ စာသားအရှိပေါ်တွင်သာ အခြေခံ၍ လေ့လာဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ လေ့လာရာတွင်လည်း စကားအသုံးအနှုန်း၊ ဝါကျဖွဲ့ဟန်၊ စာပိုဒ်ဖွဲ့ဟန်နှင့် စာတစ်ပုဒ်လုံး၏ ထူးခြားသောဟန်များ ဟူ၍ အစပျိုး ခဲ့ပါသည်။

ဆားဒယ်ရသစာတမ်းသည် ကိစ္စများမြှောင် ဤလူ့ဘောင်လောကတွင် အခက်အခဲ အမျိုးမျိုးနှင့် ရင်ဆိုင်ရပုံ၊ ရိုးသားကြိုးစားစွာ လုပ်ငန်းတာဝန်တို့ကို ထမ်းဆောင်ပါသော်လည်း ရည်မှန်းချက် မပြည့်ဝ ပန်းတိုင်သို့ ရောက်ခဲ့လှပုံတို့ကို ဖော်ပြထားသည်။ ထိုအခါ ကိုယ့်ဘဝကို အလိုမကျဖြစ်မိသည်။ ထိုမှ ငယ်စဉ်က ဆားဒယ်စီးခဲ့ရသည်ကို ပြန်မြင်ယောင်၍ ခွန်အားသစ်တို့ တိုးပွားလာရကြောင်းကို ဘဝအားမာန် ပေါ်လွင်စွာ ရေးဖွဲ့ထားသည်။

ထို့ကြောင့် သော့ချက်စကားလုံးအဖြစ် ‘ဆားဒယ်’ ဟူသော စကားလုံးကို (၃၇)ကြိမ် သုံးပြီး ‘ဗောက်တူ’ ဟူသော စကားလုံးကို (၁၃)ကြိမ် သုံးသည်။ စာဖတ်သူနှင့် ရင်းနှီးမှုကို ရယူသည့် ‘ကျွန်တော်’ ဟူသော နာမ်စားအသုံးကို (၃၄)ကြိမ် သုံးစွဲထားကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရသည်။ စကားအသုံးအနှုန်းဟန်တွင်လည်း မြင်နိုင်စွမ်းကို ပေးသော အကောင်အထည်ပြ စကားလုံးများ၊ ကြားနိုင်စွမ်းကိုပေးသော အသံ စကားလုံးများ၊ လှုပ်ရှားမှုကိုပြသော ကြိယာစကားလုံးများ၊ တိုက်ရိုက်ကျသော အပြောသုံး စကားများနှင့်အတူ ပွင့်လင်းထိရောက်သော အရပ်သုံးစကားဖြင့် အနိမ့်အမြင့် အဆုတ်အတက် အကွက်ကျကျ ခပ်ကြွကြွလေး ရေးဖွဲ့သွားသော ရေးဟန်ကို တွေ့ရသည်။

ဝါကျဖွဲ့ဟန်ကိုကြည့်လျှင် အလျင်မပြတ် မြင်ကွင်းကို ဝါကျရောများဖြင့် ဖွဲ့ကာ တစ်ကွက်ပြီးတစ်ကွက် ဖျတ်ခနဲ ဖျတ်ခနဲ ပြလိုသည်များကို ဝါကျရိုးဖြင့် ရေးဖွဲ့သွားသည်။ စကားအသုံးအနှုန်းဟန်တွင်လည်း လုံးချင်းအသုံးများကြောင့်

စာဟန်ထိမိပြီး၊ တွဲလုံးများကြောင့် ရေးဟန်ကို ဝေဆာစေပါသည်။ ယေဘုယျအသုံးများဖြင့် သာမန်ဖော်ပြခြင်း၊ ဝိသေသအသုံးများဖြင့် ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းတို့ကြောင့် စာပေ၏ အလင်းအမှောင်သဘော၊ အနီးအဝေးသဘောကို ဝိပြင်စေပါသည်။ ထို့ပြင် အရပ်သုံးစကားများကို ကြားညှပ် သုံးစွဲသောကြောင့်လည်း ဆိုလိုရင်းကို သိလွယ်စေပြီး၊ ပါဠိသုံးစကားသည် စာဟန်ကို ခံ့ထည်စေသည့်အပြင် စာရေးသူ၏ ရင်းနှီးသော လေသံကိုလည်း မှန်းဆနိုင်ပါသည်။

ဝါကျဖွဲ့ဟန် လေ့လာမှုတွင်လည်း ကြိယာတစ်ခုတည်းပါသော ဝါကျရိုးအသုံးများဖြင့် တစ်ချက်ပြီးတစ်ချက် တင်ပြသွားမှုသည် စာဖတ်သူ၏ စိတ်မျက်စိတွင် တစ်ကွက်ပြီးတစ်ကွက် မြင်နိုင်သော တိုတိုရှင်းရှင်းရေးဟန်ပင် ဖြစ်သည်။ ဝါကျရိုးအသုံးများကြောင့် စာဟန်သွက်လက်စေပြီး၊ ဝါကျရောအသုံးများကြောင့်လည်း စာဟန်ကို ခံ့ထည်စေခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် ဟန်ချက်ညီဝါကျများ၊ အပြိုင်ဝါကျများသည် စာဟန်ကို ညက်ညက်ညောညော ပေါ့ပါးစေသည်နှင့်အမျှ ဆိုလိုချက်ကို ထင်လင်းအောင် ဖော်ဆောင်နိုင်သော ရေးဟန်များအဖြစ် တွေ့ရပါသည်။ စာဖတ်သူနှင့် ရင်းနှီးမှုရှိစေရန်အတွက်လည်း အမေးဝါကျများ၊ အဆိုပြုဝါကျများ၊ အငြင်းဝါကျများကို အသုံးပြုသွားကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ဝါကျများကို အဓိပ္ပာယ် မပြောင်းလွဲစေဘဲ တိုတိုရှင်းရှင်းဝါကျများကိုသာ ရွေးချယ်အသုံးပြုသွားကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထို့ပြင် ဝါကျ တစ်ကြောင်းနှင့်တစ်ကြောင်း သမ္ပန္နများဖြင့် အချိတ်အဆက်မိစ္ဆာ ရေးဖွဲ့သွားခြင်းကြောင့် ပြေပြစ်မှုရှိသည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။

စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်ချင်းစီ၏ ရေးဟန်ကို လေ့လာကြည့်လျှင်လည်း ခေါင်းစဉ်နှင့် ကိုက်ညီပြီး မိုးရာသီ၏ သဘောကို ဖော်ဆောင်ထားသောကြောင့် တန်ပြန်အကျိုးသက်ရောက်သည့် ရေးဟန်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ရည်ရွယ်ချက်သို့ရောက်အောင် စာပိုဒ်ချင်း အချိတ်အဆက်မိစ္ဆာ ရေးဖွဲ့သွားကြောင့် စာဖတ်သူ၏အာရုံကို ဆွဲဆောင်နိုင်စွမ်းရှိသည့် ရေးဟန်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ စာတစ်ပုဒ်လုံး၏ ထူးခြားသော ရေးဟန်များကို လေ့လာကြည့်လျှင်လည်း သုံးရိုးသုံးစဉ်မှ သွေဖည်၍ ထင်ရှားပြမှုသဘောကို ဆောင်သော ရေးဟန်နှင့် လေးနက်မှုသဘောကိုဆောင်သော ရေးဟန်တို့ကို တွေ့မြင်ရသည်။ စကားလုံးများကို သွေဖည်လိုက်သောကြောင့် ရေးဟန်မှာ တစ်သမတ်တည်း တည်ငြိမ်မနေဘဲ မြှုပ်လိုက်ပေါ်လိုက်သဘောကို သက်ရောက်ပေသည်။ ထို့နောက် ဝိရောဓိအသုံးများကြောင့်လည်း စာဟန်ကို မြူးကြွ၍ စာရေးသူ၏ သရော်တော်တော် လေသံကိုပါ ကြားနိုင်ပေသည်။ ဝါကျများကို ကတ္တားမြှုပ်ရေးဟန်၊ ဝါကျအဆုံးသတ်ဝိသတ် မြှုပ်ရေးသည့် ဝါကျကိုမူ တွေ့ရပေသည်။ ဝါကျတစ်ခုတွင် ကြိယာမပါသော ဝါကျကို သွေဖည်ဝါကျဟု ခေါ်ပါသည်။ ဝါကျ သွေဖည်ခြင်းကိုပင် သဒ္ဒါ

သွေဖည်ခြင်းဟု ဆိုကြပြန်သည်။ တင်ပြလိုသည့်အရာမှာ ရေးဟန်တွင် သဒ္ဒါမြောက်ရေး၊ မမြောက်ရေးသည် အရေးမကြီးပေ။ ဘာသာစကားကို မည်ကဲ့သို့ ရွေးချယ်သုံးစွဲသောကြောင့် မည်မျှထိရောက်မှု ရှိသည်သာ အဓိကကျသည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ဟန်ချက်ညီဝါကျများ အပြိုင်ဝါကျအဖွဲ့များက စာဟန်ကို ညက်ညော ပြေပြစ်သွားစေပါသည်။ ထို့အတူ စာပိုဒ်(၃) အဆုံးသတ်ဝါကျတွင်-

“ချောင်းရိုးတစ်လျှောက်၌ ကျွန်တော်တို့သည် ဗောက်တူကို စီး၍
ပျော်ခွင့်မရ။ ဆားဒယ်စီး၍သာ ပျော်ခဲ့ကြသည်”

ဟု အနက်နှစ်ခွထွက်သော အသုံးကို တွေ့ရသည်။ ‘ဗောက်တူစီး၍ ပျော်ခွင့်မရ’ ဟုဆိုသည့်အတွက် ‘ဗောက်တူမစီးရ’ ဟုလည်းကောင်း၊ ‘ဗောက်တူစီးရသော်လည်း မပျော်နိုင်’ ဟုလည်းကောင်း အနက်နှစ်ခွ ထွက်လေသည်။ သို့သော် စာပိုဒ်၏ ဦးဆောင်ဝါကျတွင် ‘အိမ်တိုင်းလိုလိုပင် ဗောက်တူလှေများ ရှိကြပါသည်’ ဟု ဆိုထားသကဲ့သို့ ‘ဗောက်တူကို လှော်၍ ပျော်ရသည်မှ မကြာသေး’ စသော ဝါကျများကို ထောက်လျှင် ‘ဗောက်တူကို လူကြီးများလစ်လျှင် စီးခွင့်ရကြသည်။ သို့သော် ကြာကြာမစီးရသဖြင့် မပျော်ခဲ့ကြ၊ ဆားဒယ်မှာမူ မိမိတို့စိတ်ရှိတိုင်း ကြာကြာစီးခွင့် ရှိသည့်အတွက် ပျော်ကြသည်။ ရွှင်ကြသည်’ ဟု ဆိုထားသော အနက်နှစ်ခွ ရေးဟန်ကို တွေ့ရသည်။

ဝါကျအဆုံးသတ်ပစ္စည်း^၁ များအဖြစ်လည်း ‘သည်၊ ပြီ၊ သည်’ တို့ကိုသာ အသုံးပြုသွားသည့်အတွက် အသံပြေပြစ်ချိုသာပေသည်။ သို့သော် ဝါကျအဆုံးသတ်ဝိဘတ်မြှုပ်၍ ရေးခြင်း၊ ဝါကျကို ရေးဟန်ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ စာပိုဒ် (၁၁) နိဂုံးဝါကျတွင် ‘အားမလျှော့ပြီ။ မဆုတ်နစ်ပြီ’ ဟု ဝါကျအဆုံးသတ်ပစ္စည်း ‘ပေ’ အစား ‘ပြီ’ ကို သုံးလိုက်သောကြောင့် မလျှော့သော ဇွဲလုံ့လကို ပေါ်လွင်ပြီး အားမာန်ပိုရှိသွားသည်။ ထိုကဲ့သို့ မိမိ၏ ဆန္ဒအရှိအတိုင်းစွဲပြီး ရေးသော ရေးဟန်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်ချင်းစီ၏ ရေးဟန်ကို လေ့လာကြည့်လျှင်လည်း ‘ဆားဒယ်’ ခေါင်းစဉ်နှင့် ကိုက်ညီပြီး လူ့ဘဝ၏သရုပ်ကို ဆားဒယ်စီးခြင်းဖြင့် ဖော်ထုတ်ထားသည့်အတွက် တန်ပြန်အကျိုးသက်ရောက်သည့် ရေးဟန်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် စာပိုဒ် တစ်ပိုဒ်ခြင်းစီအလိုက် ဦးဆောင်ဝါကျ နိဂုံးဝါကျတို့ဖြင့် စည်းလုံးမှုရှိပြီး အတွေးကို ပုံဖော်ထားသောရေးဟန်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ စာပိုဒ် တစ်ပိုဒ်နှင့်တစ်ပိုဒ်အကြောင်းအရာ တစ်ခုနှင့်တစ်ခုကို အချိတ်အဆက်မိစ္ဆာ တစ်ချက်ပြီးတစ်ချက် ပုံဖော်

^၁ sentence final particle

ရေးပြသွားသောကြောင့် တိုတိုရှင်းရှင်းနှင့် လိုရင်းကို ထိရောက်သော ရေးဟန်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ စာတစ်ပုဒ်လုံး၏ ထူးခြားသောဟန်များကို လေ့လာကြည့်လျှင်လည်း အသုံးထူးများ၊ နှစ်ထပ်ပြုစကားလုံးများဖြင့် သုံးရိုးသုံးစဉ်မှ သွေဖည်လိုက်သောကြောင့် ထင်ရှားမှုသဘောကိုဆောင်သော ရေးဟန်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ ထို့ပြင် စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်လုံးကို အနက်အဓိပ္ပာယ်မှ သွေဖည်လိုက်ခြင်း၊ ဝိရောဓိစကားလုံးများဖြင့် ပြီးချင်စဖွယ်ဖွဲ့ခြင်း တို့က စာဟန်ကို မြူးကြွ၍ စာရေးသူ၏ သရော်တော်တော် လေသံကိုပါ မှန်းဆ နိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် စာတစ်ပုဒ်လုံးအစမှ အဆုံးတိုင် စည်းလုံးညီညွတ်မှု ရှိပြီး ရည်ရွယ်ချက်ကို ပေါက်မြောက်အောင် ဖော်ဆောင်နိုင်သော ရေးဟန်ဟု ဆိုချင် ပါသည်။

ထို့ကြောင့် စာရေးသူသည် စာတစ်ပုဒ်လုံးတွင် အတွေးကို ရောင်ပြန်ဟပ်သော ရေးဟန်^၁၊ သရုပ်ဖော် (ဖြစ်စဉ်ပြ)ရေးဟန်^၂ တို့ဖြင့် ခံစားချက်ကို ပုံဖော်ကာ ရေးဖွဲ့ သွားသည်။ အထူးသဖြင့် ဆားဒယ်သည်ပင် ဘဝ၏နိမိတ်ပုံ ဖြစ်သည်။ ‘ဆားဒယ် စီးသောအခါ ကိုယ်ကို တည်တည်ငြိမ်ငြိမ် ထားရသည်။ စိတ်ရှည်ရသည်။ ဇွဲကောင်း ရသည်။ တပျော်တပါးပင် နှုတ်ဆက်လိုက်သေးသည်။ ထို့အတူ သုခ၊ ဒုက္ခများ ယှဉ်တွဲနေသော လူ့ဘောင် လူ့လောကကြီးတွင်လည်း လောကဓံကို ကြုံကြုံခံပြီး ရင်ဆိုင်ရာတွင် စိတ်ရှည်ရမည်၊ ဇွဲသန်ရမည်။ မိမိနှင့် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များမှာမူ မိမိလောက် မကြိုးစား မလုပ်ကိုင်ပါဘဲနှင့် အောင်မြင်မှုများရသည်ကို မနာလို မရှုစိတ် မဖြစ်တော့ပေ။ လောဘ၊ ဒေါသတို့ကို ထိန်းချုပ်ပြီး လောကဓံကို ရင်ဆိုင်သွား တော့မည်’ ဟု ဘဝ၏နိမိတ်ပုံကို စာပန်းချီချယ်ထားသော ရေးဟန်ဟုပင် ဆိုချင် ပါသည်။ ထို့ပြင် ‘ဆားဒယ်’ သည် လူတစ်ယောက်သာ စီးနိုင်သည်။ ထိုနည်းတူ သံသရာလမ်းကို လျှောက်လှမ်းရာတွင်လည်း တစ်ယောက်တည်းသာ လျှောက်လှမ်း ရမည်။ ထိုအခါ သံသရာဝဲဂယက်မှ လွဲထွက်နိုင်ဖို့အတွက် စိတ်ရှည်ရမည်၊ ဇွဲသန် ရမည်။ သို့မှသာ သံသရာတစ်ဖက်ကမ်းရှိ နိဗ္ဗာန်နန်းသို့ တက်လှမ်းနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်းကို ဖော်ညွှန်းထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် တရားသဘော သက်ရောက်သော ရေးဟန်ဟုလည်း ဆိုချင်ပါသည်။

အထူးခြားဆုံးမှာ စာရေးသူသည် စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်၏အစကို စာပိုဒ်အဆုံးတွင် ပြန်ကောက်ခြင်း၊ စာတစ်ပုဒ်လုံး၏ အစကို စာတစ်ပုဒ်လုံး အဆုံးတွင် ပြန်ကောက်၍ ရေးသားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော အရေးအသားကို ‘ဝလုံး’ ရေးဟန်ဟု ပညာရှင်များ ဆိုမိန့်ကြသည်။

^၁ reflective style

^၂ narrative style

ထို့ကြောင့် ဆားဒယ်ရသစာတမ်းမှ ရေးဟန်ကို လေ့လာဖော်ထုတ်ရာတွင် စာပေအသိ၊ စာသားအရှိမှသာ လေ့လာဖော်ထုတ်ခဲ့သော်လည်း လေ့လာရင်း ဖော်ထုတ်ရင်း ဖြင့်ပင် စာရေးသူ တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်၏ အသံ၊ တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်၏ ဟန်တို့ကို ကြားယောင် မြင်ယောင်လာရပါသည်။ ဤအချက်မှာ ရေးဟန်ပညာ၏ လျှို့ဝှက်ချက် တစ်ခုပင် ဖြစ်ကြောင်း ဆိုချင်ပါတော့သည်။

နိဂုံး

ကံ့ကော်မြိုင်ရသစာတမ်းစာအုပ်မှ တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်၏ ရသစာတမ်းရေးဟန်ကို ရေးဟန်ပညာရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ လေ့လာကြည့်ရာတွင် တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်၏ ရေးဟန်မှာ စကားလုံးများကို သူ့နေရာနှင့်သူ ရွေးချယ်သုံးစွဲ သွားသော ရေးဟန်ဖြစ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ဤသို့ လေ့လာခြင်းဖြင့် မြန်မာစာပေ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ မြန်မာဘာသာစကား အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုတို့အတွက် မျှော်မှန်းမိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

ခင်မင်၊ မောင်၊ (ခန့်ဖြူ)။ (၂၀၁၁)။ *ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း*။ ရာပြည့်စာပေ၊ ရန်ကုန်။
ဇော်ဂျီနှင့်အများ။ (၂၀၁၂)။ *ကံ့ကော်မြိုင်စာတမ်း(ပဉ္စမအကြိမ်)*။ ရာပြည့်စာပေ၊ ရန်ကုန်။
ဝင်းမွန်။ (၁၉၇၂)။ *မြန်မာနိုင်ငံ စာပေဆုများ၊ ပ-တွဲ*။ စာပေဗိမာန်၊ ရန်ကုန်။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Caldwell Taylor, (1964), *The Essence of Good Writing, The Writer's Handbook*, The Writer, INC, U.S.A.
John, Mellie,(1965), *Writing Paragraphs Building Better English*, Chapter-14.
Leech, Geoffrey, N and Michael H, Short, (1990), *Style is Fiction*, Longman, Langon and New York.
Lucas. F.L.(1955), *Style*. London: Pan Book Ltd.
Montaigne, Michel, de (1580). *Essais*, Simon Millanges, Jean Richer, Kingdom of France.
Newbolt, Henry,(1925), *Essays and Essayisis*, Thames Nelson and sons LTD, London.
Random House, (1982), *The Integration of language and Literature in the English Curriculum*.
Warner, Alan, (1961), *A Short Guide to English Style*, The English Book Society and Oxford University Press.